

mai fiatalokra zúduló szubkultúrák kurta időre szabott divatjai mellett a tartósabb népi értékek még mindig tömegeket állítanak táncrendekbe, tapasztalhattuk, hogy a legújbb széki népviseletben – PUMA cipő szalmakalappal – is lehet verbunkost járni, lehet örülni, megmaradni, túlélni, élni.

Krajnik-Nagy Károly

(Szabadság, 1992/67. 2. – 1992. április 7., kedd)

Megbecsült emberek

Hozzájuk jár tanulni minden magyarországi szakmabeli

– Cigányok vagyunk mi, mert azok vagyunk – hajol közelebb István. – De nem lo-punk, nem bicskázunk, nem üzérkedünk sem áruval, sem valutával. Nem is vagyunk hát gazdagok.

Magyarpalatka első házai a Vajdakamarás utáni dombról leereszkedő úton kezdődnek. Magyarok inkább a község központjában laknak, a lakosság többsége román, és mintegy 20 házban élnek cigányok.

– Nekünk házunk, kertünk van. És ha betévedsz hozzám, mindig tudok tiszta agyneműt, takarót biztosítani neked – folytatja István.

Nem ő a hibás, hogy nemzetiségéről esvén szó, úgy érzi, bizonygatnia kell egyes dolgokat, magyarázkodásokba kell bocsátkoznia. Eléggé lehangoló és leegyszerűsödött kép él a köztudatban a cigányságról. A társadalomba való beilleszkedésük és befogadásuk nemcsak külsejük árulkodó volta miatt ütközik akadályokba, hanem azért is, mert tőlünk eltérő értékrendjük, ízlésviláguk jelzi, hogy más kultúra szülöttei. Vannak azonban olyan romák is, akik régóta és szervesen beilleszkedtek a társadalomba. Roma és roma között néha nagy különbség van. Belső tagozódásuk minden más nemzetiségnél élesebb.

– A kiejtésükből hallottam, hogy sátoros cigányok – meséli István Magyarországon jártakor talált romákról. – Mi nem öltözünk olyan tarka rongyokba, mint ők.

– Ti inkább az aranyos cigányokhoz tartoztok, nem?

– Ez sokkal bonyolultabb. Gazdaság, vagyon szerint nem is nagyon tudnám csoportosítani magunkat. Inkább a tisztaság szemszögéből nézzük. Mi zenészek vagyunk, falusi zenész cigányok. Utánunk jönnének az aranyosok, majd következé-
nek a legkülönfélébb foglalkozású, néha állandó lakhellyel sem rendelkező, sátoros meg egyéb romák.

Érdekes különbség az is, hogy Magyarországon jobbra „oláh cigány”-nak nevezett romák élnek, Erdélyben pedig jelentős részüket a szakirodalom „magyar cigány”-nak nevezi.

– Mi református magyar cigányok vagyunk – tudatja velem Nelu, a palatkai zenészbanda nagybőgőse. (István és Laji brácsázik, Béla és Marci prímás.)

Nelu jól beszél magyarul, de cigányul nem nagyon tud. A többiek – és társaik, akiknek olyan nevük van, hogy Árpád és ehhez hasonlók – értenek egy kicsit magyarul, elég jól tudnak románul, és anyanyelvük a cigány. De igazi nyelvük a zene. Tudásukat a muzsika terén apáról fiúra örökölték. Nem említhetsz olyan magyar vagy román nép- vagy műdalt nekik, amit ne tudnának rögtön húzni is. Mindenütt ismerik őket a Mezőségen. Magyar esküvőkre a legtöbbit Vajdakamarásra, Mezőke-szübe, Magyarszovátra járnak, de fel Szamosújvárig, Kolozsvárig mindenüvé hívják őket. Augusztusig az idén minden hétvégen hivatalosak valahová, román vagy magyar esküvőre.

– Egy lakodalomért öten 20–40 ezer lejt kapunk – mondja Nelu. – Ez attól is függ, persze, hogy mekkora a lakodalmas sereg.

A véletlen hozta néhány nap alatt, amit a magyarpalatkai zenészek társaságában töltöttem, italt alig fogyasztottak, s ha igen, azt is csak módjával.

– Nem vagyunk iszákosok, mert nem engedhetjük meg magunknak – magyarázza a rangidős Béla bácsi. – Különben hogyan tudnánk végigmuzsikálni egy lakodalmat? Ott állni kell a sarat, mégha mindenki más az asztal alá is issza magát körülöttünk.

Népzeneismeretük szinte felbecsülhetetlen. Sok más mellett az erdélyi, eredeti, régi magyar népzene kevesek által felülmúlt művelői is. Nincs olyan táncmuzsika itt vagy Magyarországon, aki ne ismerné őket. Éveken keresztül hozzájuk jártak valódi népzenei tanulni Magyarországról és máshonnan is a táncmuzsikások. Sokat foglalkozott velük Kallós Zoltán. Hírnevük révén nemzetközi fesztiválokra is eljutottak, többször szerepet kaptak a Magyar Televízióban, szerepet kaptak játékfilmben is.

A heti esküvők jövedelme nem minden esetben elég az év másik felére is – amikor nem tartanak faluhelyen lakodalmat – a népes családok fenntartására. Ezért hétközben mindegyikük állandó munkahellyel rendelkezik. Van közöttük vasbetonszerelő, köztisztasági, közigazgatási alkalmazott, gyári munkavezető. Az élet az idők során Erdély más helyeibe szólította őket. Van aki Déván, van aki Kolozsváron él vagy dolgozik. De hétvégére mindig összegyűlnek egy-egy esküvő kedvéért. És mi lesz, ha ők abbahagyják a zenélést? Lesz-e utánpótlás? Erre is biztató választ kapok Nelutól.

– Az utánpótlás folyamatosan nevelődik. Több 11–12 éves fiúcskát hallani Palatkán, akik apjuk példáját követve húzzák már a nótákat. És egyre ügyesebben.

Balló Áron

(Szabadság, 1992/82. 3. – 1992. április 30., csütörtök)

MADISZ-ABLAK

ELMARAD A MAI TÁNCMŰKÖR az esti Koncz Zsuzsa koncert miatt. [...]

(Szabadság, 1992/94. 2. – 1992. május 19., kedd)
